

Ens obrien les portes

La literatura, la bona literatura, és molt més que un apèndix de les classes de llengua

Foto: Jason Farrar

Vaig tenir sort: l'escola on vaig anar era força avançada per a aquells finals dels anys seixanta i principis dels setanta. Als primers cursos de primària, les mestres ens llegien en veu alta *Les aventures d'en Massagran* o *En Bolavà detectiu* de Folch i Torres. També ens feien llegir les aventures de Kasperle o novel·les que es deien *La isla de los delfines azules* o *Zapatos de fuego y sandalias de viento*; i, encara amb més fortuna, *La llamada de la selva* de Jack London, *La isla de las voces* de Stevenson o *Hiawatha* de Longfellow. Aquestes tres en l'avui oblidada col·lecció de butxaca Moby Dick.

Però les revelacions més importants -tot i que London i Stevenson ja ho eren, i molt- vindrien després: al llarg del BUP, equivalent del tercer i el quart d'ESO i el primer de Batxillerat d'avui dia, un professor es va saltar la programació oficial de literatura espanyola de l'època i, després de la lectura de *La Celestina* i d'alguna novel·la del segle XIX i de la postguerra, ens va dir que mai no havíem estudiat literatura universal i que allò no podia ser de cap manera. Després d'haver-nos dut al Lliure -el de Gràcia, l'únic que existia- a veure *Hedda Gabler* d'Ibsen, ens va fer triar entre diferents obres de Shakespeare, i jo vaig optar pel soroll i la fúria de *Macbeth*.

Tot seguit, van venir *La pesta* de Camus i *Crim i càstig* de Dostoievsky, que vaig poder llegir en la versió catalana d'Andreu Nin. A classe, és clar, les comentàvem; però també recordo haver tingut a part, algun diumenge a la tarda i amb algun company enderiat com jo, apassionades discussions sobre aquestes obres. Shakespeare, Camus i Dostoievsky ens obrien així les portes, no tan sols a les seves obres més emblemàtiques, sinó també a la literatura en majúscula i, doncs, a les millors reflexions possibles sobre les grans passions i contradiccions humanes.

A això, és clar, també ens hi ajudava la filosofia, i per això al professor d'aquesta matèria se li va acudir fer-nos llegir una novel·la; més ben dit, una novel·la, que així qualificava Unamuno una obra tan singular com *Niebla*, la fascinant història d'un Augusto Pérez insignificant i dubitatiu a qui el seu autor acaba matant després que l'un i l'altre, autor i personatge, hagin mantingut una insòlita discussió. Amb tot això anàvem agafant bagatge de cara a formar-nos un criteri propi, més enllà de modes i consignes.

Però per viure la literatura encara amb més plenitud un tercer professor ens va fer donar un pas més enllà: la memorització, la recitació i, finalment, la representació. Una bona part de les classes de català va consistir en la posada en escena d'obres de teatre, i no pas de qualsevol mena: per dir-ne només algunes, *La cantant calba* de Ionesco, *Els justos*, novament de Camus, o alguna de les *Tres farses russes* de Txékhov.

La dicció, els moviments, el joc escènic o la confrontació amb el públic ens van fer reviu els textos amb una mirada nova, més vital que intel·lectual -perquè, com deia Clint Eastwood fa molt poc, la interpretació no és un art intel·lectual, sinó ?instintiu, animal?. Tot aquest aprenentatge ens va ser útil per entendre que la literatura, la bona literatura, és molt més que un apèndix de les classes de llengua; que ajuda a reconèixer i, quan s'escau, a expressar les passions i les idees i a formar-se un criteri propi; però també que no es limita a ser una activitat merament mental sinó que és també vida. Sempre estaré agraït a Lluís Riera, Carles Díez i Joan Blanquer per haver-me ajudat a descobrir-ho.

* Amb la intenció de contribuir a recuperar la literatura als centres d'ensenyament secundari i de revalorar la figura del professor que ensenya a llegir, escriure i pensar a través dels llibres d'ara i d'abans, el Col·lectiu Pere Quart ha començat una recollida de textos de diversos escriptors. Punt de partida: evocar-hi la persona, el moment o les circumstàncies que els van fer estimar l'escriptura, la creació i el món de la cultura.

Davant del constant menyspreu pel treball literari en l'organització de l'ensenyament tecnicista i destructor de l'esperit crític que ara es fomenta i publicita, considerem que urgeix reivindicar la reflexió que aporten les obres dels autors i dels savis que ens han precedit. Perquè l'ensenyament ha de formar ciutadans que vulguin canviar el món, no pas adaptar-s'hi ni rendir-s'hi. I perquè, si s'ha de construir un nou país, el volem més culte, lliure, ric, desvetllat i feliç.